

AGRONOMSKI GLASNIK

DRUŠTVA AGRONOMA NR HRVATSKE

GOD. VI.

RUJAN—SEPTEMBAR

BROJ 9

VITOLOVIĆ V.

Vinogradarska proizvodna područja Istre

Onaj dio Istre koji pripada NR Hrvatskoj podijeljen je novom administrativnom podjelom na kotar Pula i kotar Rijeka. U kotaru pulskom obuhvaćeno je 14 općina (Umag, Buje, Novigrad, Poreč, Višnjan, Rovinj, Pula, Vodnjan, Buzet, Motovun, Pazin, Podpićan, Žminj, Labin), a preostale 4 općine (Opatija, Jurdani, Cres i Mali Lošinj) pripadaju novom riječkom kotaru.

Teritorij Istre ulazi gotovo u cjelosti u rejon jadranskih kultura. Zbog raznovrsnih ekoloških uvjeta za gajenje v. loze u Istri, potrebno je izvršiti pobližu rejonizaciju. Na temelju analize ekoloških uvjeta koji su na drugom mjestu obrađeni^{1,2} kao i na temelju rasprostranjenosti sorti v. loze³ i kvalitet proizvoda,⁴ dajemo ovdje slijedeću podjelu na podrejone sa njihovim osnovnim karakteristikama.

1. **Zapadni i južni obalni pojas** proteže se duž morske obale od ušća rijeke Raše preko Pule, Poreča do rta Savudrije i ušća rijeke Dragonje na sjeveru. Širina pojasa je 16—20 km od morske obale, i graniči se sa podrejonom Srednje Istre približno na izohipsi 300 m. Na sjeveru graniči se s NR Slovenijom duž rijeke Dragonje, a od mjesta Oskoruš i Momjan graniči se sa podrejonom Srednje Istre linijom koja spaja mjesta: Marušići, Završje, Vižinada, Sv. Vital, Montrijl, Srbinjak, Barat, Kresini, Smoljanci, Svetvinčenat, Barban, gdje silazi na rijeku Rašu.

Teritorij ovog podrejona predstavlja blago nagnutu »Ploču« koja se postepeno spušta do morske obale. Jedino na istoku, od Raše prema Puli, obala je strma. Orografski, ovaj se podrejon karakterizira blagim depresijama, platoima i brežuljcima. Klima je mediteranska. Geološka podloga je propusni vapnenac kredine formacije, na kojem se razvila degradirana crnica. O ovisnosti od relijefa, dubina tla je različita, pa se površine iskorišćuju za pašnjake, niske šume, i na

¹ Vitolović V.: Vegetativni prirast i životna trajnost sortimentskog jabučika na plitkom i zaparloženom zemljištu krša. Naučno društvo NR BiH 1956; ² Vitolović V.: Gospodarstvo Istre, 1944 (rukopis); ³ Vitolović V.: Rasprostranjenost sorti v. loze u vinogradarstvu Istre, 1956 (u štampi); ⁴ Autor priprema rad: Ekonomska vrijednost sorti v. loze u Istri.

dubljim tlama za poljoprivredne kulture, među kojima vinogradi zapremaju veoma znatne površine. Zbog velike propusnosti geološkog supstrata, ovo je područje bezvodno. Jedino tamo, gdje ovaj podrejon presjeca doline rijeke Mirne, nalazimo aluvijalna tla koja su u tom dijelu barovita, a u sjevernom dijelu (Bujština) nalazimo mjestimične flišne tvorevine.

Iako je ovaj podrejon po svim prirodnim uvjetima ujednačen, ipak su se u njemu razvila, po zastupljenim sortama v. loze, dva različita dijela: sjeverozapadni — od Limske drage do Dragonje —, i južni — od Limske drage do ušća Raše. Sjeverozapadni dio je, prije svega, bogatiji po broju čokota (35.328.000 prema 11.505.000)¹ iako su po prostranstvu podjednaki, što se ima zahvaliti u prvom redu nejednakosti u dubini tla pogodnog za obrađivanje, ali dijelom i blizini industriskih centara (Rovinj, Pula, Raša). U sjeverozapadnom dijelu je posljednjih 25—30 godina izvršena korjenita promjena sortimenta v. loze, u kojem malvazija (bijela sorta) daleko prevladava nad svim drugim sortama. U južnom dijelu se sortiment malo promijenio, i u njemu prevladava teran (crna sorta).

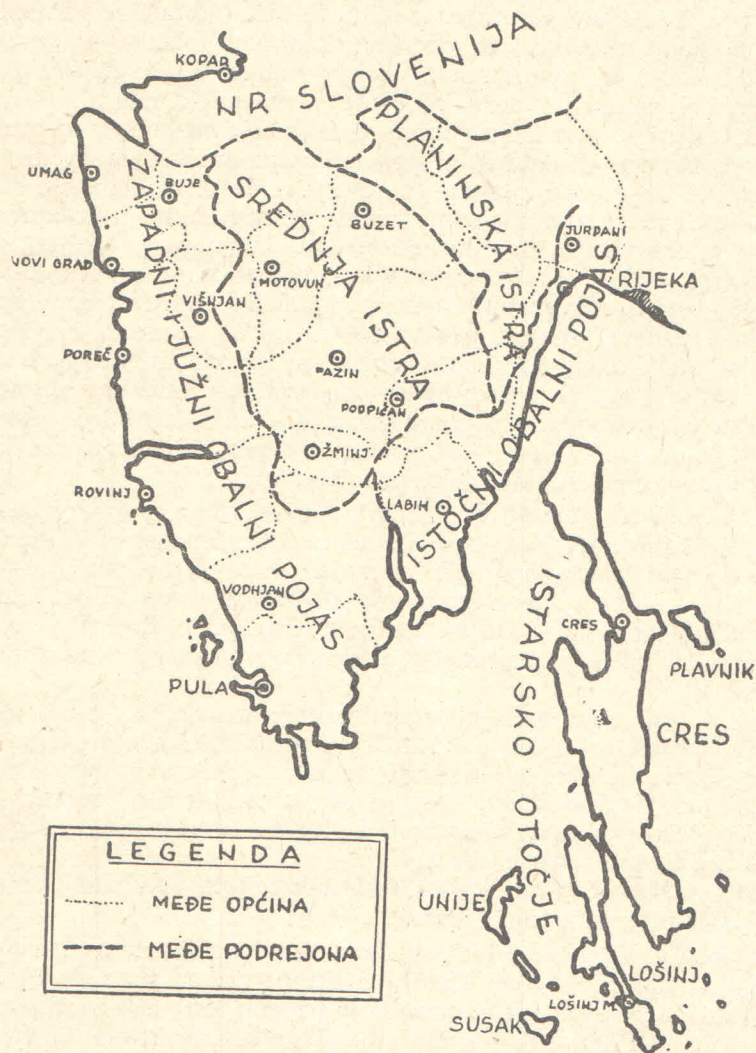
2. Srednja Istra. Prema zapadu i prema jugu ovaj se podrejon graniči sa prvim. Prema sjeveru on se graniči sa NR Slovenijom od Oskoruša do Črnice, gdje skreće prema Čićariji do izohipse 500 m, linijom koja spaja mjesta Počekaj (željeznička stanica Buzet), Nugla, Roč, Semić, Lupoglav, Dolenja Vas, Vranja, Šušnjeвица, Kožljak, Kršan. Sjeverno i istočno od te linije prostire se Planinska Istra. Ovaj podrejon pretstavlja brdsko područje, izbrazdano dubodolinama rjačica, veoma razvijenog relijefa sa tri veće depresije — buzetska, pazinska i čepićska kotlina — i sa dva platoa iznad 300 m — žminjska i tinjanska visoravan. Najviši vrhovi (Oštri Vrh 531 m, Draguč 504 m) smjenjuju se sa nižim bregovima, brežuljcima, niskim dolinama i kotlinama. Uticaj kontinentalne klime je dosta jak, iako mediteranska komponenta prodire mjestimično duboko u kontinent duž dolina rijeka i draga. Veći dio teritorije zaprema fliš (lapori i pijesci gornjeg eocena), na kojem su se razvila duboka tla različite propusnosti i različitog sadržaja vapna. Mjestimično se u ovaj podrejon navlači kredin vapnenac »Ploče« (iz prvog podrejona), kao što je slučaj jugozapadno od crte Vižinada—Pazin—Labin. U dolinama su se razvile duboke pjeskovite ilovače na aluviju iz kvartera. Hidrološke prilike ovog podrejona su u odnosu na »Ploču« povoljne. Međutim, ovdje veći nagibi površina omogućuju pojavu erozije, koja je mjestimično veoma jaka, tako da se vinogradi gdje-gdje podižu na terasama. Zbog veće erozije, i tu ima dosta velikih površina mršavih pašnjaka i niskih šuma.

Struktura sorti razlikuje se od one prvog podrejona. Iako malvazija stalno prodire i već zauzima važno mjesto, ipak brojne stare, endemične, a i neke strane sorte još prevladavaju. To su od bijelih: brajdenica, opačevina, trbjan, izolana b., pergola, sipica, pagađebit, belina, oprtaljšćina, borgonja b. plemenka, muškat b., draganela, pi-

¹ Statistički podaci iz 1955. godine.

nela, rogović, i druge manje zastupljene. Od crnih, pored terana — rafaška, koji je najrasprostranjeniji, važno mjesto u proizvodnji imaju: plavina (šurina), plavinica, borgonja c., a mjestimično: marzemini, hrvatica crna, barbera, terančić i dr. Proizvodnja je dakle još uvijek neujednačena.

Ovaj podrejon broji ukupno 24.341.00 čokota.

3. Istočni obalni pojas. Ovaj podrejon proteže se u uskom pojasu od Voloskog — Opatije do Plomina duž morske obale, a na njega se nadovezuju dva proširena dijela: jedan manji na sjeveru (primorski dio općine Jurđani) i jedan veći na jugu, koji zaprema gotovo cijeli

teritorij općine Labin. Međa njegova ide dolinom Raše, prelazi na Šumbreg, Kršan i Plomin do izohipse 500 m i prolazi kraj mjesta: Brseč, Mošćenice, Tuliševica, Poljane, Veprinac, Bregi, Rukavac, Kučeli, Zvoneće, Brgud, Breza, Marčelji.

Klimatske prilike u ovom podrejonu se donekle razlikuju: u Labinštini vladaju jaki vjetrovi (bura) i suša, a u drugom, sjevernom dijelu je vlažnost povoljnija a vjetrovi slabiji. Tla su većim dijelom nastala na kredinom vapnencu, jedino se duž Labinštine proteže jedan niži pojas fliša koji se završava kod Koromačna (blizu Raške drage). U dijelu od Plomina do Voloskog vinograda se uzgajaju gotovo isključivo na terasama, pošto površine imaju veliki nagib.

Sortiment v. loze u Labinštini se razlikuje od onog u sjevernom dijelu podrejona. U Labinštini prevladavaju crne sorte sa teranom koga prate: Pasojedac, plavina, borgonja c., i dr. Bijele sorte su zastupljene sa nešto više od jedne trećine prema crnim. Najrasprostranjenija je malvazija, koju prate: belina, brajdenica, trbljan, i još neke druge sorte. Po broju čokota ovaj dio podrejona je siromašniji (565.000) prema sjevernom dijelu (1.511.000). Sjeverni dio (općine Opatija i Jurdani) imaju svoje specifične sorte. Odnos bijelih prema crnim je 4:1. Od bijelih je najvažniji verđić, pa malvazija, brajkovac b. i divljak, koje prate: opačevina, veli par, muškat b., mejsko belo, i druge manje rasprostranjene sorte. Od crnih, vodeće su sorte: plavac, golubinac c. (hrvatica), marinčić, a prate ih teran, brajkovac crni, i još neke koje su manje rasprostranjene.

4. Istarsko otočje (Cres, Lošinj, Susak). Ovo je područje krša iste geološke građe kao ono na »Ploči« kontinenta Istre. Zastupljene su samo veoma male oaze fliša i aluvija, a mali otok Susak je — kao kuriozitet — sav na lesu (prapor). Istočna je obala Cresa izložena jakoj velebitskoj buri. Tla su najvećim dijelom plitka, ili je to goli krš. Zato su velika prostranstva pod mršavim pašnjacima i niskom šumom.

Na Cresu je odnos bijelih sorti prema crnima 4:1, a na Lošinju obrnuto, to jest približno 1:4. Na Cresu su od bijelih najvažnije sorte draganela, pa opačevina i bijela ruža, a od crnih magrovina, pa baštijanac crni i plavica. Na Lošinju je od crnih najrasprostranjenija sorta trojšćina, pa sušac (sansigot) i prosjac, a od bijelih: draganela, krizol, opačevina i sušac bijeli.

Ovaj podrejon broji ukupno 4.834.000 čokota, približno podjednakom raspodijeljenih na obje općine.

5. Planinska Istra. Planinski lanac koji se proteže u pravcu Trst — Rijeka, savija se iznad Opatije i skreće prema jugu do Plomina. Prosječna nadmorska visina naselja je između 500—700 m sa nekoliko vrhova iznad 1000 m (Učka 1396 m). Zbog surove klime vinogradarstvo nema uvjeta za razvoj. Zato se ovo područje priključuje susjednom Planinsko-kraškom rejonu.